

4. Коробова І.В. Досвідно-діяльнісна модель методичної компетентності вчителя фізики / І.В. Коробова // Вісник Чернігівського нац. пед. ун-ту. Серія: Педагогічні науки. – Чернігів : ЧНПУ, 2013. – Вип. 109. – С. 185-189.
5. Краевский В.В. Основы обучения : дидактика и методика / В.В. Краевский, А.В. Хуторской. – М. : Академия, 2007. – 352 с.
6. Подласый И.П. Педагогика / И.П. Подласый. – М. : Владос, 2002. – Кн. 1: Общие основы. Процесс обучения. – 576 с.
7. Россиина Н.С. Таксономия целей и задач формирования будущего профессионала / Н.С. Россиина // Ярославский педагогический вестник. – 2011. – № 3. – Т. II. (Психолого-педагогические науки). – С. 123-127.
8. Теория и методика обучения физике в школе : общие вопросы / [С.Е. Каменецкий, Н.С. Пурышева, Н.Е. Важевская и др.] ; под ред. С.Е. Каменецкого, Н.С. Пурышевой. – М. : Академия, 2000. – 368 с.
9. Цели образования и обучения как системообразующий фактор в педагогике [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.warezru.net/2008/04/29/cel_obrazovaniya_obuchenija.html (Дата обращения: 22.01.2011).
10. Bloom B.S. Taxonomy of Educational Objectives : The Classification of Educational Goals / B.S. Bloom. – New York : David McKay Company, 1965.

И. В. Коробова

Херсонский государственный университет

ЦЕЛИ МЕТОДИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ФИЗИКИ В КОНТЕКСТЕ КОМПЕТЕНТНОСТНОГО ПОДХОДА

В статье обращается внимание на то, что в процессе компетентностной подготовки будущих специалистов необходимо реализовывать, в первую очередь, цели, связанные с приобретением опыта деятельности в будущей профессии. На основе анализа существующих подходов к формированию образовательных целей предложена авторская классификация целей компетентностно-ориентированной методической подготовки будущих учителей физики. В ее

основу положена идея формирования методической компетентности путем приобретения студентом методического опыта (познавательного, функционального, рефлексивного, поведенческого); избран способ постановки целей через результаты обучения, выраженные в действиях студента. Отмечено, что профессиональные цели обучения должны быть сквозными, то есть, охватывать все виды подготовки будущего специалиста – социально-гуманитарную, фундаментальную, специальную. Определены стратегические, тактические и операциональные цели методической подготовки будущих учителей физики.

Ключевые слова: цели обучения; компетентностная подготовка будущих учителей физики; опыт методической деятельности.

I. V. Korobova

Kherson State University

OBJECTIVES OF METHODOLOGICAL TRAINING OF FUTURE TEACHERS OF PHYSICS IN THE CONTEXT OF COMPETENCE APPROACH

In the article attention applies on that it is necessary to realize in the process of competence preparation of future specialists, first of all, the aims related to gaining experience of activity in a future profession. On the basis of analysis of the existent going near forming of educational aims authorial classification of aims of the competence methodical preparation of future teachers of physics is offered. In its basis the idea of forming of methodical competence is fixed by acquisition by the student of methodical experience (cognitive, functional, reflection, experience of behaviour); the method of raising of aims is select through results educating shown in the actions of student. It is marked that professional aims of educating must be through, id est., to embrace all types of preparation of future specialist – socially-humanitarian, fundamental, special. The strategic are certain, tactical and operative aims of methodical preparation of future teachers of physics.

Key words: aims of educating; competence preparation of future teachers of physics; experience of methodical activity.

Отримано: 30.08.2015

УДК 378.016:53

В. В. Осипов

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
e-mail: Ov1989@mail.ru*

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДОСЯГНЕНЬ УЧНІВ З ФІЗИКИ У ПРОФІЛЬНИХ КЛАСАХ

У статті розглядається компетентнісно орієнтований підхід до профільного навчання і проблема оцінювання навчальних досягнень учнів у навчанні фізики природничого профілю. Розглянуто складові рівні профільної підготовки учнів у формуванні компетентності учнів природничого профілю навчання. Доведено що рівень навчальних досягнень учнів експериментального класу майже у два рази вищий, ніж у контрольному класі. Пояснення цього факту ґрунтуються на більш ефективному підході до профільного навчання фізики з використанням результативних, компетентнісно орієнтованих форм, методів та засобів навчання. Загалом, результати показують нездатність учнів висловлювати свою думку у вільній формі. Можна впевнено говорити про необхідність наближення природничих знань учнів до реального життя, спрямування навчального процесу на використання знань у наближених до реальних ситуацій, інтегрування природничих дисциплін з метою виявлення рівня компетентності учня.

Ключові слова: профільність оцінювання, фізика компетентність, компетентнісно орієнтованого підхід

Постановка проблеми. В умовах інтеграції України в європейський і світовий освітній простір, глибокого впливу на освіту змін у сучасному суспільстві виникає необхідність оновлення та модернізації шкільної освіти. Ці завдання матимуть свою реалізацію за умови нової парадигми освіти – компетентнісно орієнтованого підходу у навчанні. На сьогоднішній день компетентнісний підхід визнається найважливішим орієнтиром розвитку сучасної освіти у світі.

Аналіз актуальних досліджень. Питання компетентнісної освіти широко обговорюється у педагогічних кругах. Компетентнісні підходи до навчання досліджують П. Атаманчук, А. Кух, С. Величко, О. Овчарук, О. Пометун, О. Савченко, С. Бондар, Т. Іванова, С. Шишов, Н. Шиян, А. Хуторской, І. Єрмаков, О. Серебряков та ін. Компетентнісний підхід в освіті – це, перш за все, спроба відмовитися від книжково-абстрактного знання, як основи освіти. Це визнання того, що справжнє знання – це індивідуальне, особистісне знання, Я-знання, створене на досвіді власної діяльності учня.

Постановка завдання. Перехід до компетентнісного підходу означає переорієнтацію з процесу на результат освіти в діяльнісному вимірі, на формування й розвиток в учнів здатності практично діяти, застосовувати досвід успішних дій у конкретних ситуаціях, на організацію освітнього процесу на основі тверезого урахування затребуваності навчальних досягнень випускника в суспільстві, забезпечення його спроможності відповідати реальним запитам швидкозмінюваного ринку й мати сформований потенціал для швидкої безболісної адаптації як у майбутній професії, так і в соціальній структурі [1].

Виклад основного матеріалу. Традиційний підхід до навчання передбачає предметне формування знань, вмінь та навичок учнів. Компетентнісний підхід знання ставить за основу, але при цьому формується вміння учня мобілізувати у конкретній ситуації отримані знання та вміння, здатність учня діяти у ситуації невизначеності [2, с.18].

Теорія компетентнісно зорієнтованої освіти знаходить своє вагоме місце і у профільному навчанні. Зокрема, ре-

зультатом профільного навчання учнів має стати сформована профільна компетентність. Науковці ще мають розв'язати завдання з визначення основ формування профільної компетентності учнів – формування оновленого змісту навчання, модернізації у зв'язку з цим дидактичних засобів, форм та методів навчання, визначення кінцевого результату профільного навчання – компетентності учня та способів оцінювання рівня компетентності. Оцінювання профільної компетентності учня, як результату його навчальної діяльності і є завданням даної статті.

Традиційний підхід до оцінювання рівня знань та вмінь спрямований, як правило, на перевірку лише репродуктивного рівня засвоєння інформації, фактичних і алгоритмічних знань і вмінь, включаючи іспити і т.д. Оцінювання навчальних досягнень учнів у профільному навчанні, на мій погляд, має ставити на меті визначення глибини й обсягу індивідуальних знань, ступінь і характер особистих зусиль учнів, що зможе визначити рівень профільної компетентності учня. Необхідно враховувати не тільки абсолютні знання, але і рівень досягнень, розвитку здібностей, мотивації, особисті якості, пізнавальний інтерес. Виникає проблема оцінювання рівня навчальних досягнень випускника школи, як рівня його профільної компетентності. Прогноз, контроль, управління та самоосвіта – актуальні проблеми дидактики фізики.

Оцінювання рівня сформованості компетентностей учнів профільних класів є складним і ще не дослідженим завданням, адже «вимірювання» рівня компетентності у нашій освітній практиці не застосовувалось. Способи оцінювання навчальних досягнень учнів у профільному навчанні (рівнів профільної компетентності) мають бути визначені, на наш погляд, на основі міжнародного досвіду із оцінювання компетентностей учнів.

Так, наприклад, Міжнародний Департамент Стандартів (IBSTPI) визначає процес оцінювання компетентностей за такими індикаторами, як набуті знання, вміння, навички та їх застосування (context of performance). У 1997 році створено програму DeSeCo (Définition and Selection of Competencies: Theoretical and Conceptual Foundations) для визначення рівня компетентностей школярів. Організація Економічного Співробітництва і Розвитку (ОБСБ – Organisation for Economics Co-operation and Development) з 1998 року розпочала здійснення Міжнародної Програми оцінки знань і вмінь учнів (PISA – Programme for International Student Assessment). Основною метою досліджень PISA є отримання надійних відомостей про результати навчання в різних країнах світу, порівняних на міжнародному рівні.

PISA на цей час визнається як найбільш вагоме і компетентне інтернаціональне і національне дослідження системи освіти. PISA, як діагностичний інструмент, створено для перевірки рівня розвитку компетентності учнів.

О. Овчарук, розглядаючи необхідність впровадження ключових компетентностей на міжнародному рівні, вилучає одне із завдань – оцінювання компетентностей через міжнародні тести PISA [5, с.12].

Для визначення основних засад оцінювання навчальних досягнень учнів у профільному навчанні, розглянемо результати досліджень PISA у російських школах. Метою досліджень була оцінка володіння учнями знаннями та вміннями, необхідними для повноцінного функціонування у суспільстві. Оцінювалась також міжпредметна компетентність учнів (використання знань, отриманих із вивчення окремих предметів, або із інших джерел інформації, для розв'язання поставленої задачі). Школярі на тестуванні дослідження PISA продемонстрували невміння застосовувати знання в нестандартних ситуаціях, читати графіки, розв'язувати прикладні та творчі задачі. За результатами досліджень, школярі погано орієнтуються у актуальних проблемах природничих знань, екологічних проблемах, проблемах здорового способу життя, впливу науки та техніки на розвиток суспільства, їх розгляду надається мало уваги у шкільних курсах. Ці важливі для сучасної людини проблеми, попри їх багатогранність, вивчаються розрізнено у природничих та суспільних дисциплінах, не надається значних зусиль для їх інтегративного розгляду та осмислення.

Учні мають низький рівень сформованості загально-учбових вмінь, головними з яких є вміння працювати з інформацією, наданою у текстах, таблицях, діаграмах та малюнках. Недостатньо розвинуто комунікативні вміння учнів. Показово, що майже третя частина школярів пропустили ті завдання, в яких необхідно було дати відповідь у довільній формі [4]. Учні попадали у глухий кут не тільки від «нешкільної» форми подачі тестів – у вигляді таблиць, графіків, схем, діаграм і навіть коміксів, але і від вимоги зробити узгодження, оцінити текст, вибрати з нього пропозиції, що підтверджують висновок та ін. Наші учні звикли одержувати чіткі завдання: розв'язати рівняння, знайти відстань, вставити пропущені букви. Крок убік – і вже не розуміють, що від них вимагається. Учні не навчені виходити за рамки учбових ситуацій, оперувати фактами, аналізувати. А в сучасному світі потрібне саме це. Зайва деталізація, надзвичайний контроль і відсутність навичок самостійної роботи – відомі недоліки процесу навчання.

Однією із головних причин невисокого результату російських школярів називають невміння учнів працювати із запропонованою інформацією: порівнювати розрізнені факти, співвідносити загальне та конкретне, шукати недостатню інформацію та ін.

Результати дослідження PISA ставлять багато питань перед шкільною природничою освітою, у якій досить слабо реалізуються нові пріоритети освіти (наприклад, застосування основних природничо-наукових понять та методів у різних ситуаціях повсякденного життя; робота з інформацією, заданою у різному вигляді; висування гіпотез і проведення досліджень, що їх підтверджують або спростовують).

До основних завдань проведеного дослідження входила також перевірка такого важливого вміння для сучасної освіченої особистості, як вміння вчитись, самостійно набувати знання. Для досягнення цієї мети були розроблені спеціальні, так звані «структуровані завдання», що включали декілька питань відносно однієї і тієї ж ситуації і розташовувались за зростаючою складністю. Вони дозволяють диференціювати учнів за рівнем компетентності і фіксувати їх вміння самостійно набувати знання.

Разом з формуванням предметних знань і вмінь, школа повинна забезпечувати розвиток в учнів вмінь використовувати свої знання в різноманітних ситуаціях, близьких до реальних. В подальшому житті ці вміння будуть сприяти активній участі випускника школи в житті суспільства, допоможуть йому здобувати знання протягом всього життя. Дослідження PISA ставить за свою мету перевірку наявності таких умінь, тобто підготовку молоді до «дорослого» життя.

На думку О. Серебрякова та С. Кирилової, необхідно переходити до тестування школярів за компетенціями, а насамперед необхідно виробити ці компетенції. Введення тестування за компетенціями приведе до зміни усієї системи навчання – від змісту освіти до нових технологій, форм та методів навчання. Учні мають більше працювати самостійно, створювати, дискутувати, обговорювати, а не просто виконувати домашнє завдання, що оцінюється вчителем. Знання даються, вмінням навчаються, а навички відпрацьовуються. Тому школа має стати «тренінговою», а не «лекційною» [7, с.3]. Необхідно розвинути в учнів креативність, індивідуальність, якості лідера, вміння бути конкурентноздатними.

В умовах профільного навчання доцільно оцінювати результат навчання з використанням інструментарію, направлено на діагностику сформованості профільної компетентності учня. Для реалізації цього завдання буде корисним використання міжнародного досвіду з оцінювання компетентності учнів у вигляді тестових завдань.

Природничий профіль навчання має сформувати профільну компетентність учнів і оцінювання її рівня може здійснюватись за такими вміннями: використовувати природничі знання у реальному житті; висвітлювати питання, на які дає відповідь фізика та інші природничі науки; робити висновки на основі отриманих даних; формулювати відповідь у зрозумілій для інших формі. При цьому відкривається можливість поєднати когнітивну і креативну складові змісту профільного навчання, акцентується результативна функція змісту на-

вчення фізики, яка розглядається як пріоритетна у контексті забезпечення якості вивчення фізики природничого профілю. Профільна компетентність при вивченні фізики природничого профілю може визначатись за трьома рівнями.

Високий рівень профільної компетентності демонструється можливістю виконати завдання, в яких необхідно пояснити, або спрогнозувати явища на основі їх моделювання, проаналізувати результати раніше проведених досліджень, порівняти дані, провести наукову аргументацію для підтвердження своєї позиції, або оцінки різних точок зору.

Середній рівень профільної компетентності демонструє можливість використання отриманих у школі знань для пояснення, або прогнозування природничих явищ, виявляти при цьому питання, на які змогла б відповісти наука, надавати інформацію, підтверджуючу сформульовані завданням висновки.

Низький рівень – перевіряє вміння актуалізувати елементарні знання, факти, надавати приклади і використовувати основні поняття для підтвердження правильності вже сформульованих висновків. Чим же відрізняються тести компетентності від звичайних контрольних робіт і екзаменів які перевіряють рівень знань? Тести компетентності мають визначити той рівень залишкових знань, який буде реально застосований у житті і зробити його успішним. Звичайно, найлегшим є вимірювання знань та вмінь учнів. Тому тести мають бути спрямовані на їх вимірювання, але застосовувати знання учні повинні у ситуаціях, не схожих на ті, де ці знання здобувались та контролювались.

Профільні фізичні задачі-тести мають виявляти не тільки засвоєння фізичних знань та вмінь, але і вміння читатись, самостійно здобувати ці знання. Задачі мають передбачати роботу із знаковими системами (формули, графіки, схеми) та перехід від одного знакового зображення до іншого. Задачі мають нести профільну складову: для природничого профілю навчання – інтегративний характер природничих наук, прикладну спрямованість на застосування фізичних знань та ін. Загалом, ми розглядаємо профільну компетентність як інтегративну характеристику. Саме поняття «компетентність» є «... інтегративним, так як воно описує не стільки елементи системи, скільки зв'язок між ними» [3, с.21]. Формування профільної компетентності при вивченні фізики необхідно ґрунтувати на інтегрованості знань учнів – з іншими природничими дисциплінами, знаннями раніше вивченого матеріалу, додатковою інформацією та навіть власним досвідом. Учень має вміти пов'язувати умови задачі із інформацією з інших предметів, або інформаційних джерел та створити власне свою версію розв'язку задачі. Ми вважаємо, що застосування «життєвих» ситуацій у задачах надасть можливості жорстко не пов'язувати ні умови задачі, ні форму питання до фізики, як предметної дисципліни, що і визначає компетентнісний підхід у профільному навчанні фізики. Необхідно формувати в учнів надпредметні здібності, які будуть гарантом високого рівня профільної компетентності. На природничому профілі навчання надпредметним рівнем вивчення фізики стануть такі здібності учня, коли він зможе використати сформовані знання у нестандартних задачах, шляхом переносу знань з фізики на змодельовану у довільній формі ситуацію, створити власні предметні знання, Я-знання. Компетентність учнів природничого профілю навчання формується при вивченні предметів природничого циклу: фізики, біології, хімії, географії. Тому компетентність з фізики (предметна) має перевірятись у тісному зв'язку з іншими природничими науками. Оцінювання навчальних досягнень учнів з фізики у класах природничого профілю можна будувати на перевірці загальнопредметних вмінь, що визначають рівень предметної компетентності:

1 – розпізнавати питання, проблеми чи ідеї, які можуть бути досліджені науковими методами (10-15%);

2 – виокремлювати інформацію (об'єкти, факти, експериментальні дані та ін.), необхідну для знаходження доказів та підтвердження висновків при проведенні фізичного дослідження (15-20%);

3 – робити висновок, або ОЦІНЮВАТИ зроблений висновок (15-20%);

4 – демонструвати комунікативні вміння: аргументувати, формулювати, доводити та ін. (10-15%);

5 – демонструвати знання та розуміння природничих понять (40-50%).

Висновки. Як показує практика рівень навчальних досягнень учнів експериментального класу майже у два рази вищий, ніж у контрольному класі. Пояснення цього факту ґрунтується на більш ефективному підході до профільного навчання фізики з використанням результативних, компетентнісно орієнтованих форм, методів та засобів навчання. Загалом, результати показують нездатність учнів висловлювати свою думку у вільній формі. Очевидно, що необхідно розвивати в учнів навички роботи із інформацією, поданою у різному вигляді, навчити використовувати свої знання та вміння у невизначених ситуаціях, формувати компетентності учнів. Можна впевнено говорити про необхідність наближення природничих знань учнів до реального життя, спрямування навчального процесу на використання знань у наближених до реальних ситуацій, інтегрування природничих дисциплін з метою виявлення рівня компетентності учня. Керуючись компетентнісний підходом до профільного навчання, вважаємо за необхідне подальшу розробку та впровадження системи діагностичних дидактичних засобів навчання з метою оцінювання рівня компетентності учнів з фізики у класах природничого профілю.

Список використаних джерел:

1. Атаманчук П.С. Дидактичні основи формування фізико-технологічних компетентностей учнів : монографія / П.С. Атаманчук, О.П. Панчук. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2011. – 252 с.
2. Пометун О. Компетентності та компетенції: до визначення понять в українському педагогічному контексті / О. Пометун // Відкритий урок. – № 17-18. – С. 13-17.
3. Иванова Т.В. Компетентностный подход к разработке стандартов для 11-летней школы: анализ, проблемы, выводы / Т.В. Иванова // Стандарты и мониторинг в образовании. – 2004. – № 1. – С. 16-20.
4. Шишов С. Компетентностный подход в образовании: международный аспект / С. Шишов, В. Кальней // Відкритий урок. – № 17-18. – С. 20-21.
5. Ковалева Г.С. Основные результаты международного тестирования образовательных достижений учащихся PISA-2000 / Ковалева Г.С., Красновский Э.А., Красноутская Л.П., Краснянская К.А. // Школьные технологии, 2003. – № 5. – С. 85-96.
6. Овчарук О. Компетентнісний підхід до формування змісту освіти: загальноосвітні тенденції / О. Овчарук // Відкритий урок. – № 17-18. – С. 10-12.
7. Зимняя И.А. Ключевые компетенции – новая парадигма результата образования / И.А. Зимняя // Высшее образование сегодня, 2003. – № 5. – С. 34-42.
8. Серебряков А. На рынке труда важны не знания, а «интеллектуальный потенциал» / А. Серебряков, С. Кирилова // Первое сентября, 2005. – № 18. – С. 3.

В. В. Осипов

*Каме́нь-Подольський національний університет
імені Івана Огієнка*

ОСНОВНЫЕ ПОДХОДЫ К ОЦЕНИВАНИЮ УЧЕБНЫХ ДОСТИЖЕНИЙ УЧАЩИХСЯ ПО ФИЗИКЕ В ПРОФИЛЬНЫХ КЛАССАХ

В статье рассматривается компетентно ориентированный подход к профильному обучению и проблема оценивания учебных достижений учащихся в обучении физики естественного профиля. Рассмотрены составляющие уровня профильной подготовки учащихся в формировании компетентности учащихся естественнонаучного профиля обучения. Доказано что уровень знаний учащихся экспериментального класса почти в два раза выше, чем в контрольном классе. Объяснение этого факта основывается на более эффективном подходе к профильному обучению физики с использованием результативных, компетентно ориентированных форм, методов и средств обучения. В общем, результаты показывают неспособность учеников выражать свое мнение в свободной форме. Можно уверенно говорить

о необходимости приближения естественных знаний учеников к реальной жизни, направления учебного процесса на использование знаний в приближенных к реальным ситуациям, интегрирования естественных дисциплин с целью выявления уровня компетентности ученика.

Ключевые слова: профильность оценивания, физика компетентность, компетентно ориентированный подход.

V. V. Osipov

Kamianets-Podilsky Ivan Ohienko National University

KEY APPROACHES TO ASSESSMENT OF STUDENT ACHIEVEMENTS IN PHYSICS IN SPECIALIZED CLASSES

In the article the competency based approach to training and the problem of profile assessment of student achievements in teaching physics natural profile. The components of the level

of core training of students in shaping the natural profile of students competency training. It is proved that the level of student achievements experimental class is almost twice higher than in the control class. The explanation of this fact is based on a more effective approach to teaching physics profile using effective, competency-oriented forms, methods and means of education. Overall, the results show the inability of students to express their opinion in a free manner. We can confidently say to adjust the natural knowledge of students to real life, focus on the learning process of knowledge in close to real situations, integrating natural sciences to identify the student's level of competence.

Key words: profiled assessment, physics competence, competence oriented approach.

Отримано: 27.04.2015

УДК 37.035.3: 371.26

О. П. Панчук

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

e-mail: o-panchuk@mail.ru

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЗАСІБ ОБ'ЄКТИВІЗАЦІЇ ТЕМАТИЧНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ УЧНІВ З ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ТА ФІЗИКИ

В даній статті розкрито сутність еталонної тестової перевірки якості знань учнів. Обґрунтовані вимоги та методичні поради які ставляться перед побудовою тестових завдань еталонного характеру. Встановлено, що під тестами розуміють проби за спеціально підготовленими, короткими, здебільшого стандартизованими завданнями для виявлення на даний момент певних властивостей людини: її розумового і фізичного розвитку, здібностей, обдарованості, працездатності, стомленості, професійної придатності тощо. Також наведено і запропоновано основні завдання з вибором відповіді які повинні відповідати основним загальнодидактичним принципам – науковості, доступності, наочності тощо, а також ряду специфічних вимог та рекомендуються різноманітні форми тестових завдань.

Ключові слова: тест, тестування, перевірка, оцінювання, контроль, критерій, еталон.

Процес будь-якої діяльності людини неможливий без обліку результатів цієї діяльності, перевірки її якості і продуктивності. У практиці передових учителів облік знань є дійовим засобом стимулювання пізнавальної діяльності учнів, виховання почуття відповідальності за результати навчальної праці. Навчаюча функція обліку також досить очевидна. Облік сприяє поглибленню знань учнів, корекції хибних уявлень, повторенню і запам'ятовуванню матеріалу [2].

Перевірка і облік знань – це також засіб вдосконалення змісту і методики викладання. Узагальнивши дані обліку, вчитель вносить певні зміни у навчальний процес, організовує повторення поверхнево засвоєних знань, при повторному поясненні користується новими методичними прийомами, пропонує учням індивідуальні завдання.

Аналіз успішності, здійснюваний на основі обліку, дає можливість внести певні зміни в навчально-виховну роботу школи, організувати методичну допомогу вчителям, поліпшити систему їхньої підготовки, вдосконалити навчальні програми, підручники, наочні посібники.

Вчителі-практики і вчені-педагоги досягли значних успіхів у справі раціонального застосування форм і методів перевірки на всіх вікових і пізнавальних рівнях загальноосвітньої школи. Однак, сукупність "традиційних" методів перевірки знань учнів все-таки не забезпечує виконання умов самовдосконалення школярів [3].

Піднесення рівня об'єктивності обліку знань, збільшення частоти перевірок виявляється можливим у тому випадку, коли поруч з класичними, традиційними методами контролю застосовується метод тестування учнів.

Тест (test) – слово англійського походження, що означає іспит, пробу, випробування [4].

В медико-психологічних дослідженнях під тестами розуміють проби за спеціально підготовленими, короткими, здебільшого стандартизованими завданнями для виявлення на даний момент певних властивостей людини: її розумового і фізичного розвитку, здібностей, обдарованості, працездатності, стомленості, професійної придатності тощо.

Тести дають можливість однозначно тлумачити результати випробувань. Результати тестування піддаються кількісному обліку.

У педагогічних дослідженнях і в шкільній практиці в окремих зарубіжних країнах розрізняються дві основні групи тестових завдань [3]:

1. Тести розумової обдарованості (інтелекту);
2. Тести навчальної успішності (засвоєння знань).

Тести навчальної успішності – це сукупність спеціальних підібраних завдань для виявлення знань учнів, що потребують коротких однозначних відповідей.

Тестові завдання повинні бути чітко сформульовані, легко читатись, головне, щоб вони були правдивими, недвозначними. В їх змісті не може бути підказування, наведення на певну відповідь.

У тестах, що складають самі вчителі для навчальних цілей, потрібні різні типи і форми запитань. Одноманітність запитань нерідко призводить до втрати в учнів інтересу до виконання тестових завдань і навіть передчасної втоми. Запитання, крім того, повинні бути сформульовані інакше, ніж відповідні запитання в підручнику. Перед складанням тесту потрібно чітко з'ясувати мету його застосування, визначити, які саме знання слід виявити. Від цього залежить зміст тесту.

В будь-якому випадку добір тестових запитань обов'язково базується на змісті навчальних програм та підручників.

Тест повинен бути дійсним, тобто таким, який справді вимірює саме те, що потрібно виміряти, відповідає саме тому, для чого він призначений. Тест успішності дійсний, якщо вимірює рівень засвоєння знань, які нас цікавлять. Іноді цю ознаку тесту називають валідністю (від англ. слова – valid).

Тест має ряд особливостей :

- а) відносно проста процедура постановки і нескладне обладнання;
- б) безпосередня фіксація результатів;
- в) можливість використання як в індивідуальній роботі, так і в групах;
- г) зручність математичної обробки;
- д) короткочасність;
- е) наявність установлених стандартів і норм [5].

Використання завдань з вибором відповіді дає можливість за короткий час перевірити навчальні досягнення значної кількості учнів з досить широкого кола питань. За допомогою доцільно підібраних запитань можна досліджувати глибину і повноту засвоєння знань учнями, фіксувати етапи оволодіння матеріалом, встановлювати рівень досягнень учнів. Оціночний бал виставляють однозначно залежно від кількості правильних відповідей. Поряд з перевагами тестовий контроль має й недоліки: